

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH

Smjernice za korištenje društvenih mreža kao zvaničnih kanala komunikacije pravosudnih institucija

UVOD

Jačanje transparentnosti rada pravosudnih institucija jedan od strateških ciljeva Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine kao regulatornog pravosudnog tijela, ali i preporuka brojnih međunarodnih izvještaja.

Stoga se VSTV BiH kroz veliki broj aktivnosti zalaže za unapređenje ove oblasti i uvođenja proaktivnog pristupa komunikacijskim procesima u svakodnevnom radu pravosudnih institucija.

Neujednačene komunikacijske prakse pravosudnih institucija predstavljaju jedan od najvećih izazova, zbog čega cilj ovih Smjernica jeste podstaći na proaktivnu komunikaciju prvenstveno kroz osavremenjavanje korištenja komunikacijskih kanala i usklađivanje sa aktuelnim komunikacijskim trendovima.

U analizi trenutnog stanja u pogledu transparentnosti pravosuđa uočava se slabost, posebno u dijelu koji se odnosi na neplanirane i nekoordinisane izjave pojedinaca ili lične izjave koje utiču na imidž institucije u cjelini. Ovo je ujedno i jedan od najvećih problema društvenih medija. Posebno, uz korištenje društvenih mreža ne kao zvaničnih kanala komunikacije pravosudnih institucija, već uz korištenje od strane sudija i tužilaca, jer bi se njihovi komentari mogli shvatiti kao mišljenje pravosuđa u cjelini.

Primarni cilj Smjernica jeste pružiti podršku pravosudnim institucijama usvakodnevnom korištenju društvenih mreža kao zvaničnih komunikacijskih kanala, obzirom da je riječ o jednom od najpopularnijih kanala za informisanje.

Društvene mreže predstavljaju savremene komunikacijske kanale i besplatne online zajednice putem kojih korisnici dijele zajedničke interese i aktivnosti, te omogućuju brzo povezivanje i međusobnu komunikaciju zbog čega predstavljaju značajnu podršku procesu uspostavljanja sistema proaktivne komunikacije.

Na ovaj način, pravosudne institucije unapređuju komunikacijske prakse na način da javnosti informacije, a i pravosudni sistem čine lakše dostupnim.

Smjernice se kreiraju u trenutku kada praksu u ovom segmentu uspostavljaju i brojni drugi evropski pravni sistemi što bh. pravni sistem stavlja u istu ravan.

Dokument „Smjernice za korištenje društvenih mreža kao zvaničnih kanala komunikacije pravosudnih institucija“ predstavlja svojevrsne smjernice za sve pravosudne institucije, kao i za nosioce pravosudnih funkcija.

Dokumentom su obuhvaćene tri ključne oblasti:

- **Društvene mreže kao zvanični kanali komunikacije pravosudnih institucija;**
- **Zakonodavni okvir;**
- **Aneks dokumentu - Društvene mreže i nosioci pravosudnih funkcija.**

Podnaslov 1: ZNAČAJ DRUŠTVENIH MREŽA KAO ZVANIČNIH KOMUNIKACIJSKIH KANALA

Obzirom na slabljenje utjecaja tradicionalnih medija, specijaliziranost koju zahtjeva profesionalno izvještavanje o sudskim postupcima i pitanjima iz sektora pravde, kao i porast broja građana koji putem društvenih mreža i online prostora izvještavaju o sudskim postupcima i tužilačkim radnjama, a koji se uvijek ne pridržavaju standarda, imperativ je da sudovi/tužilaštva proaktivno zakorače u novi tehnološki svijet kako bi efikasno informisali javnost o pravosudnom sistemu.

U savremenom komunikacijskom okruženju sve je veći broj onih koji se informišu putem društvenih mreža u odnosu na tradicionalne medije. Stoga, ukoliko se želi promijeniti percepciju pravde, neophodno je doprijeti do svih građana. Javnost od pravosuđa očekuje da ispuni ovakva očekivanja, a istovremeno je neophodno da očuva osnovne aspekte vladavine prava – pravičnost i nepristrasnost.

Stoga je direktna komunikacija između pravosuđa i građana ključna za jačanje transparentnosti, izgradnju povjerenja i sprječavanje širenja pristrasnih i netačnih informacija.

S druge strane, ovakav pristup izvještavanju i komunikacijskim procesima nerijetko rezultira upotrebom društvenih mreža kao prostora za pokretanje napada na pravosudne institucije i nosioce pravosudnih funkcija.

Osim toga, u doba u kojem sudovi/tužilaštva mogu biti sve više podložni neopravdanoj kritici, društvene mreže mogu igrati važnu ulogu u osiguravanju širenja tačnih i djelotvornih informacija.

Za razliku od tradicionalnih medija poput televizije, novina i radija, putem kojih su komunikacija i slanje informacija najčešće bili jednosmjerni, društvene mreže su konzumentima informacija dale mogućnost izbora sadržaja, slanja povratne informacije kao i odabira vremena za procesuiranje informativnih sadržaja.

Društvene mreže nude mnoge praktične mogućnosti za sudsku/tužilačku komunikaciju sa osobljem i korisnicima, izazove i prilike u prezentaciji rezultata i informacija dostupnih široj javnosti.

Zašto su društvene mreže tako važne?

Jer pravosuđu omogućuju direktnu komunikaciju s građanima, bez medijskog posredovanja.

Građani se sve više informiraju putem društvenih mreža i zato je važno da tu bude i pravosuđe. Ljudi čitaju/slušaju/gledaju neprovjerene informacije koje nađu na internetu, i na osnovu njih kreiraju mišljenja i stavove zbog čega je neophodno da u ovom komunikacijskom prostoru budu prisutne i pravosudne institucije kako bi građanima učinili dostupnim tačne i pravovremene informacije.

Društvene mreže ponudile su mogućnost dijeljenja i objavljivanja informacija iz bilo kojeg dijela svijeta te spojile veći broj tradicionalnih medija i ponudili multimedijalni sadržaj koji uključuje elemente slike, zvuka i teksta u jedno. Na taj način korisnicima su ponudili potpuno novo iskustvo koje nudi mogućnost selekcije sadržaja, direktnu uključenost i mogućnost davanja povratnih informacija/reakcija.

U isto vrijeme, pravosudnim institucijama pruža mogućnost da se bore protiv pristranih informacija i pruža istinite, neutralne i odgovorne informacije.

Kada mediji objave sudsku odluku, oni to rade s jedne tačke gledišta. Advokati koji su uključeni u predmet, kada razgovaraju s medijima, to čine u ime svojih klijenata. Međutim, saopćenje za javnost koje je napisalo osoblje ureda za odnose s javnošću su nepristrasna.

Javnost je sada više naviknuta na plasiranje informacije nego što je motivisana da ih aktivno traži, a društvene mreže u tom slučaju imaju fundamentalnu ulogu obzirom da pošaljiaocu poruke omogućavaju plasiranje željenih tema, targetiranje ciljne publike i oblikovanje informacija.

Društvene mreže kao zvanični komunikacijski kanali zahtjevaju nove vještine upravljaja sadržajem, što je jedan od izazova komunikacijske transformacije, ali *postulati ostaju isti* - *zvanični kanali komunikacije moraju dosljedno davati istinite, neutralne i jasne informacije koje su lako razumljive.*

VSTV BiH kao regulatorno pravosudno tijelo s jedne strane, i reformski procesi s druge, insistiraju da pravosudne institucije kontinuirano rade na unapređenju transparentnosti i osavremenjavanju komunikacijskih praksi.

Tužilaštva i sudovi u Bosni i Hercegovini djeluju i postupaju u veoma kompleksnom komunikacijskom okruženju jer je javnost jako zainteresovana za rad, krivične postupke i specifična pitanja o djelovanju sudova i tužilaštava, kao i sudija i tužilaca.

Pravosudne institucije trebaju biti prisutni na društvenim mrežama pri tome imajući u vidu dignitet kao i potrebu ispunjavanja principa koji se odnose na nezavisnost, nepristranost, integritet, etičnost, jednakost.

Razlozi za prisustvo na društvenim mrežama su višestruki: to sudove i tužilaštva približava javnosti, omogućavajući im da objasne svoje postupanje na otvoreniji način nego što to obično dozvoljavaju odjeli za odnose s javnošću.

Najveći problem koji društvene mreže mogu uzrokovati je nerazumijevanje kako funkcioniraju, nerazumijevanje ciljne publike za svaku od njih, nesposobnost generiranja zanimljivog sadržaja, nedostatak vremena za praćenje sadržaja i kreiranje svake objave... zbog toga su potrebni specijalizirani stručnjaci, ili barem stručnjaci sa znanjem iz ove oblasti.

Direktna komunikacija sa javnošću putem društvenih mreža, bez medija kao posrednika, omogućava prenošenje poruke bez uticaja različitih interesa i drugih negativnih faktora po kvalitet informacije.

Davanjem informacija široj javnosti putem medija tužilaštva primjerice mogu utjecati na prevenciju vršenja protivpravnih djela.

Podnaslov 2: REGULATORNI OKVIR - MEĐUNARODNI I DOMAĆI IZVORI PRAVA

Pravosuđe je kontinuirano izloženo velikom interesu šire javnosti, a sam rad pravosudnih institucija i nosilaca pravosudnih funkcija kao pojedinaca je izložen stalnom pritisku medija, građana, međunarodnih organizacija, zakonodavne i izvršne vlasti na svim nivoima.

Specifična priroda pravosudne funkcije i potreba da se održi njen ugled podrazumijeva da se sudije i tužioci ponašaju na način da izbjegavaju sukob interesa ili eventualnu zloupotrebu svoje funkcije. Priroda i autoritet koje sudije i tužioci imaju u donošenju svojih odluka, te činjenica da njihove odluke ne podliježu kontroli drugih grana vlasti, naglašavaju koliko je važno graditi povjerenje javnosti u njihov rad te pravosudni sistem u cjelini. Stoga, neophodno je primjenjivati posebne, više standarde ponašanja na sudije i tužioce, kako u njihovom profesionalnom djelovanju tako i u privatnom životu, jer javni istupi sudija i tužilaca ni na koji način ne bi smjeli dovesti u pitanje autoritet, nezavisnost i nepristrasnost pravosuđa.

Ključnu ulogu u ostvarivanju i očuvanju povjerenja javnosti predstavlja transparentnost rada koja nosiocima pravosudnih funkcija pruža priliku za postizanje pozitivne percepcija javnosti o pravosuđu.

Pravo javnosti na informaciju je osnovno načelo koje proizilazi iz člana 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima, koje podrazumijeva da sudije moraju da odgovore na opravdana očekivanja javnosti kroz svoje jasno obrazložene odluke. Sudije i tužioci moraju biti svjesni da ne mogu izbjeći interes javnosti za pojedine sudske predmete te da se pravosudne institucije moraju suočiti s komunikacijskim izazovima.

Prisustvo nosilaca pravosudnih funkcija na društvenim mrežama može imati potencijalno značajan uticaj na percepciju javnosti o cjelokupnom radu pravosuđa. Uticaj korištenja društvenih mreža od strane nosilaca pravosudnih funkcija može biti pozitivan i imati značajne prednosti kao što su direktan kontakt sa građanima, veću transparentnost i modernizaciju javne komunikacije. No, isto tako može biti i negativan zbog nepoznavanja psiholoških i emocionalnih rizika povezanih s kulturom interneta, te zbog miješanja privatne i poslovne sfere života nosilaca pravosudnih funkcija. Ključno je razumijeti specifičnosti digitalnog okruženja, uzimajući u obzir da svaka aktivnost na društvenim mrežama, čak i najmanje značajna, ostaje trajno zabilježena i dostupna za pretragu u svakom trenutku, što nije slučaj u komunikaciji koja se odvija u fizičkom prostoru.

Iako je opće poznato da je korištenje društvenih mreža od strane nosilaca pravosudnih funkcija oblast koja nije posebno uređena pravnim normama, potrebno je istaći da se opća deontološka pravila o suzdržanosti nosilaca pravosudnih funkcija u javnom izražavanju primjenjuju i na društvene mreže i korištenje istih od strane nosilaca pravosudnih funkcija.

Generalno je sloboda izražavanja nosilaca pravosudnih funkcija ograničena u svrhu očuvanja povjerljivosti postupka, internih sudskih pitanja i procesnih prava stranaka u postupku. Sudijama je zabranjeno da otkrivaju povjerljive informacije do kojih su došli u okviru obavljanja svojih dužnosti, a koje su relevantne za postupke koji su u toku i čime bi se mogla narušiti prava stranaka u postupku.

Naime, kada pričamo o korištenju društvenih mreža od strane nosilaca pravosudnih funkcija na samom početku potrebno je pomenuti međunarodne standarde sudijskog i tužilačkog ponašanja, kako unutar tako i van pravosudne institucije.

Pored međunarodnih standarda, koji služe kao osnova za kreiranje unutrašnjih propisa i pravila svake demokratske države, domaći pravni okvir je od suštinskog značaja za osiguranje nepristrasnosti i nezavisnosti pravosuđa.

U skladu sa Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima: „članovi pravosuđa su kao i ostali građani koji imaju pravo na slobodu izražavanje, vjerovanje, udruživanje i okupljanje; pod uslovom, međutim, da u vršenju takvog prava, sudije će se uvijek ponašati na način da očuvaju dostojanstvo njihove funkcije i nepristrasnost i nezavisnost pravosuđa”.

➤ **Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama**

Naime, sloboda izražavanja je osnovno pravo od suštinske važnosti za razvoj svakog bića utvrđeno Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Prema članu 10. stav 1. Konvencije: „Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu posjedovanja sopstvenog mišljenja, primanja i saopštavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice“. Prema istom članu Konvencije, stav 2., korištenje slobode mišljenja i izražavanja „povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uslovima, ograničenjima ili kaznama propisanim

zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja obavještenja dobijenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva“.

U skladu sa članom 10. Konvencije nosioci pravosudnih funkcija imaju pravo na slobodu izražavanja sa određenim ograničenjima, koja se prije svega odnose na zaštitu nezavisnosti, integriteta i nepristrasnosti suda.

Također, primjena člana 10. Konvencije na nosioce pravosudne funkcije ima dvostruki karakter. S jedne strane, nosioci pravosudnih funkcija imaju pravo na slobodu izražavanja, ali su ta prava podložna ograničenjima koja proizlaze iz njihovih dužnosti i odgovornosti. S druge strane, oni mogu biti predmet izražavanja drugih osoba, unutar i van institucije. Stoga, dok se kao nosioci pravosudnih funkcija izlažu oku javnosti od njih se očekuje da pokažu šire tolerancije prema kritici, ali im se nudi posebna zaštita od destruktivnih napada, osobito prema očuvanju autoriteta i nepristrasnost pravosuđa.¹

U skladu s članom 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima, pravo na pravično suđenje obuhvata pravo na suđenje koje je pravično i javno, te se odvija u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom koji je osnovan zakonom. Što se tiče nepristrasnosti, Sud je istaknuo da ona podrazumijeva nedostatak predrasuda ili pristrasnosti, te razlikuje između subjektivnog pristupa, odnosno ličnog uvjerenja sudije u određenom slučaju, i objektivnog pristupa, gdje se procjenjuje postoji li dovoljno garancija da sudija djeluje nepristrasno. Ova perspektiva je bitna za analizu korištenja društvenih medija od strane sudija jer implicira da ne samo da sudije moraju biti nepristrasne, već ih se mora i percipirati kao takve.²

➤ **Mišljenje br. 3 Konsultativnog vijeća evropskih sudija (CCJE (2002) Op. N° 3)**

Mišljenje br. 3 Konsultativnog vijeća evropskih sudija odnosi se na načela i pravila profesionalnog ponašanja sudija, s posebnim naglaskom na etiku, nespojivo ponašanje i nepristrasnost. Ovo mišljenje se direktno primjenjuje i na tužioce. Mišljenje ima važnu ulogu u usmjeravanju sudija prema visokim standardima integriteta i odgovornosti u obavljanju njihovih dužnosti. S tim u vezi, u Mišljenju br. 3 Konsultativnog vijeća evropskih sudija, naglašava se da je integracija sudija u društvo ključna za uspješno funkcionisanje pravosudnog sistema te da sistem može pravilno da funkcioniše samo ukoliko su sudije u dodiru s realnošću. Sudije i tužioci kao građani, imaju pravo na slobodu izražavanja prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima, no važno je imati na umu da određene vrste aktivnosti mogu ugroziti njihovu nepristrasnost i nezavisnost. Stoga, od suštinskog značaja je postizanje uravnoteženosti između aktivnog sudjelovanja nosilaca pravosudnih funkcija u društvu i potrebe i obaveze da zadrže svoju nezavisnost i nepristrasnost prilikom vršenja svojih dužnosti.

➤ **Mišljenje br. 25 Konsultativnog vijeća evropskih sudija (CCJE (2022) Op. N° 25)**

Također, Konsultativno vijeće evropskih sudija usvojilo je 2. decembra 2022. svoje mišljenje br. 25 (2022) o slobodi izražavanja sudija. Mišljenje daje opšte smjernice za sudije i širok okvir za aktuelnu diskusiju o tome koje parameter i standarde treba uzeti u obzir kada sudija ostvaruju svoje pravo na slobodu izražavanja, kako unutar tako i izvan

¹ European Court of Human Rights, Superior Courts Network, Research and Library Division (2019). Short Research Item. The Rights and Duties of Judges under Article 10 of the European Convention on Human Rights. Dostupno na: https://www.venice.coe.int/files/un_social_media/ech.pdf, str. 3.

² (Kyprianou vs. Cyprus; Piersack vs. Belgium; Grieves vs. the United Kingdom).

suda, uključujući medije i korištenje društvenih medija. Mišljenje br. 25 Konsultativnog vijeća evropskih sudija naglašava da sudije uživaju pravo na slobodu izražavanja kao i svaki drugi građanin. Međutim, u ostvarivanju ovog prava, pored obaveze čuvanja profesionalne tajne u vezi sa njihovom sudijskom ulogom, treba da imaju u vidu i svoje specifične odgovornosti i dužnosti u društvu. Konsultativno vijeće evropskih sudija smatra da sudije treba da budu uzdržane u izražavanju svojih stavova i mišljenja u okolnostima u kojima bi to moglo ugroziti njihovu nezavisnost, nepristrasnost ili dostojanstvo njihove funkcije ili ugroziti autoritet pravosuđa. U Mišljenju se takođe ističe da sudije pojedinci imaju etičku dužnost da javnosti objasne i pravosudni sistem, funkcionisanje pravosuđa i njegove vrijednosti kako bi promovisali i očuvali povjerenje javnosti u pravosuđe.

Konsultativno vijeće evropskih sudija daje detaljne smjernice u vezi s korištenjem društvenih medija. Smatra da sudije imaju opštu dužnost suzdržanosti u ostvarivanju svog prava na slobodu izražavanja - bez obzira na to da li otkrivaju svoj identitet ili koriste pseudonim. To implicira da sudije treba da izbjegavaju izražavanje stavova ili dijeljenje ličnih podataka na internetu koji mogu ugroziti nezavisnost ili nepristrasnost pravosuđa, pravo na pravično suđenje, dostojanstvo funkcije ili povjerenje javnosti u autoritet pravosuđa. Kako bi se spriječili određeni rizici, preporučuje da pravosuđe obezbijedi sudijama adekvatnu obuku o medijima i komunikaciji na društvenim mrežama. Također, preporučuje se da sudije dobiju smjernice u vezi sa izjavama koje bi mogle dovesti do njihovog izuzeća ili negativno utjecati na autoritet i ugled pravosuđa, te u vezi s njihovim korištenjem slobode izražavanja kada imaju politički mandat.

➤ **Mišljenje br. 8 (2013) Konsultativnog vijeća evropskih tužilaca o odnosima između državnih tužilaca i medija**

U skladu sa Mišljenjem br. 8 (2013) Konsultativnog veća evropskih tužilaca o odnosima između tužilaca i medija usvojeno od strane KVET-a na 8. plenarnoj sjednici (Jerevan, 8.-9. oktobar 2013.):

- **17.** Odnosi između tužilaca, medija i bilo koje stranke u postupku mogu podrazumijevaju tri osnovne grupe načela:
 - načela koja imaju za cilj da garantuju odgovarajuću ravnotežu između potrebe za nezavisnim, nepristrasnim i transparentnim pravosuđem i potrebe da se garantuju druga osnovna prava, kao što je pravo na slobodu izražavanja i štampe, koje samo može biti predmet ograničenja propisanih zakonom, koja moraju biti u skladu sa jednim ili više opravdanih ciljeva, kao što su: zaštita prava drugih, nesmetano vođenje istrage ili zaštita privatnog života, a neophodna su u demokratskom društvu i srazmjerna opravdanom cilju, odnosno ciljevima u vezi sa gorućim društvenim potrebama;
 - načela kojima se štite prava pojedinaca, posebno okrivljenih i oštećenih (uključujući pravo na dostojanstvo, privatni život i bezbjednost ličnosti, kao i na pretpostavku nevinosti);
 - načela koja se odnose na procesna prava, posebno kada tužioci postupaju kao stranka u parničnom postupku (na primer, zahtjev za jednakošću oružja ili pravičnošću suđenja).
- **19.** Tužioci takođe imaju pravo na slobodu izražavanja, uz obavezu poštovanja profesionalne tajne, obaveze povjerljivosti, obaveze diskrecije i objektivnosti. Kada se tužioci pojavljuju u medijima u bilo kom svojstvu, moraju obratiti pažnju na rizike koji mogu nastati za nepristrasnost i integritet javnih tužilaštava.
- **21.** Tokom komunikacije sa medijima, tužioci treba da nastoje da obezbijede da se slobodom izražavanja i slobodom štampe ne krše zakonita prava i interesi pojedinaca

(uključujući ranjive grupe kao što su maloljetnici, oštećeni, članovi porodice okrivljenih), zahtjev zaštite podataka i obaveza poverljivosti.

- **31.** Primjena načela transparentnosti u radu tužilaca je način da se obezbijedi javno povjerenje, kao i širenje informacija o njihovim funkcijama i ovlaštenjima. Stoga, slika o tužilaštvu predstavlja važan element povjerenja javnosti u pravilno funkcionisanje pravosudnog sistema. Najšire moguće pravo medija na pristup informacijama o aktivnostima tužilaca takođe služi jačanju demokratije i razvijanju otvorene interakcije sa javnošću.
- **32.** Tužilaštva mogu takođe obavljati određenu vrstu uloge u smislu obuke i trebalo bi da u tom pogledu daju doprinos približavanju načina funkcionisanja pravosudnog sistema građanima. Tužilaštva mogu staviti na raspolaganje medijima i javnosti, po potrebi, opšte informacije, u cilju podsticanja boljeg razumijevanja i znanja o pravosudnom sistemu.
- **33.** Osim toga, otvorenost rada tužilaca treba da doprinese unapređenju standarda aktivnosti koje obavljaju javni tužioci. Organi za sprovođenje zakona i tužilaštva mogu, informisanjem medija o postupcima koji su u toku, a posebno o istragama, dobiti informacije od opšte javnosti, na taj način povećavajući efikasnost pravosuđa.
- **34.** Tužioci mogu takođe, u skladu sa zakonom, davati informacije široj javnosti putem medija, kako bi se sprečilo dalje vršenje krivičnih i drugih protivpravnih djela.
- **37.** Informacije koje tužioci daju medijima treba da budu jasne, pouzdane i nedvosmislene.
- **38.** Tužioci mogu pružati informacije medijima u svim fazama tužilačkih aktivnosti, uz dužno poštovanje odredbi koje se odnose na zaštitu podataka o ličnosti, privatnost, dostojanstvo, pretpostavku nevinosti, etička pravila o odnosima sa drugim učesnicima u postupku, kao i zakonskih odredbi koje sprečavaju ili ograničavaju otkrivanje određenih informacija.
- **41.** Tužioci mogu imati proaktivni pristup prema zahtevima medija; ako je potrebno, oni mogu preduzeti inicijativu da informišu javnost putem medija, bilo u pogledu opštih pitanja koja se odnose na pravosuđe, ili izuzetno, kada netačne informacije postanu deo javnog mnjenja, radi ispravke tih netačnih informacija.
- **44.** Tužioci treba da se odupru izražavanju mišljenja ili otkrivanju informacija koje su u suprotnosti sa osnovnim načelima dobre komunikacije. Oni treba da uvijek komuniciraju nezavisno i objektivno, uz izbegavanje izražavanja ličnih mišljenja ili sudova koji se odnose na lica ili događaje.

➤ **Bangaloroški principi**

Nadalje, prije nego se osvrnemo na domaće propise i praksu, važno je dotaći se Bangalorških principa iz 2022. godine. Principi su usvojeni pozivajući se na međunarodne izvore i to Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima (1948) i Međunarodnu konvenciju o građanskim i političkim pravima (1966), kao i na nacionalne izvore - ustave, zakone i običajno pravo država.

Cilj usvajanja Bangalorških principa jeste jačanje moralnog autoriteta i integriteta pravosuđa, te izgradnju povjerenja javnosti u sudijsku funkciju koja se oslanja na poštovanje, stručnost, ugled i integritet.

Iako su Bangalorški principi nastali prije razvoja i popularnosti društvenih mreža, aspekti korištenja istih se direktno odnose na ponašanje sudija i tužilaca izvan suda i imaju veliki

značaj za ovu oblast, pa se nosiocima pravosudnih funkcija savjetuje da društvene mreže koriste u skladu sa Bangalorškim principima.

Bangalorški principi navode *"sudija nakon imenovanja ne smije odreći prava na slobodu izražavanja, udruživanja i okupljanja koja uživaju drugi članovi zajednice, niti smije napustiti svoja prethodna politička uvjerenja ili prestati zagovarati politička pitanja."* Međutim, prilikom uživanja svojih prava, potrebna je umjerenost kako bi se održalo povjerenje građana u nepristranost i nezavisnost pravosuđa.

Prilikom određivanja u kojoj mjeri pravosuđe treba sudjelovati u javnoj raspravi, moraju se uzeti u obzir dva aspekta. Prvo, može li sudjelovanje sudije razumno dovesti u pitanje povjerenje u njegovu nepristranost? Drugo je pitanje riskira li takvo uključivanje sudije nepotrebno izlaganje političkim napadima ili da bude nespojivo sa funkcijom.

Među Bangalorškim principima koji se tiču općeg ponašanja sudije unutar i van pravosudne institucije potrebno je istaći sljedeće:

1.6 Sudija će demonstrirati i promovirati visoke standarde ponašanja sudija u cilju jačanja povjerenja javnosti u sudstvo, koje je ključno za očuvanje sudijske nezavisnosti.

2.2 Sudija će osigurati da njegovo ili njeno ponašanje, u sudu i van suda, održava i jača povjerenje javnosti, pravne profesije i stranaka u nepristranost sudije i sudstva.

2.3 Sudija će, koliko god je to razumno moguće, nastojati da se ponaša tako da izbjegne situacije zbog kojih može biti neophodno njegovo ili njeno izuzeće od razmatranja ili odlučivanja u predmetima“.

3.1 Sudija će osigurati da je njegovo ili njeno ponašanje besprijekorno u očima razumnog posmatrača.

3.2 Ponašanje i držanje sudije mora reafirmirati povjerenje građana u integritet sudstva. Pravda ne samo da mora biti zadovoljena već mora biti očigledno da je zadovoljena.

4.1 Sudija će izbjegavati neprimjerenost ponašanje, kao i utisak neprimjerenosti, u svim sudijskim aktivnostima.

4.2 Kao osoba izložena stalnom sudu javnosti, sudija mora prihvatiti neka lična ograničenja koja obični građani mogu smatrati otežavajućim, i to treba da uradi slobodno i svojevrijedno. Posebno, sudija će se ponašati na način koji je u skladu sa dignitetom sudijske funkcije.

4.6 Sudija, kao i svaki drugi građanin, ima pravo na slobodu govora, mišljenja, udruživanja i okupljanja, ali u korištenju ovih prava sudija uvijek mora da se ponaša tako da sačuva dignitet sudijske funkcije i nezavisnost i nepristranost sudstva.

➤ **“Neobavezujuće smjernice za korištenje društvenih mreža od strane sudija”
Globalna mreža za integritet u sudstvu**

Nadalje, na međunarodnom nivou pokrenute su i inicijative za definisanje opštih principa koji bi se odnosili na učešće sudija i tužilaca na društvenim mrežama, pa je tako 2019. godine Globalna mreža za integritet u sudstvu koju je osnovao UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), izdala *“Neobavezujuće smjernice za korištenje društvenih mreža od strane sudija”* i pokrenula samostalni kurs o sudskoj etici koji se isključivo bavi učešćem na društvenim mrežama.

Neobvezujuće smjernice služe kao izvor informacija sudijama o različitim rizicima i prilikama u korištenju društvenih mreža. Ove smjernice ističu da se "Bangalorski principi sudijskog ponašanja i drugi relevantni međunarodni, regionalni i nacionalni propisi, standardi i konvencije o sudijskom ponašanju i etici primjenjuju na digitalne aspekte života sudija podjednako kao i na njihove stvarne živote". Smjernice također preporučuju edukaciju sudija o društvenim medijima, ističući koristi i rizike, te promovisanje upotrebe institucionalnih društvenih medija radi promovisanja pristupa pravdi, upravljanja pravosudnim sektorom, odgovornosti pravosuđa, transparentnosti i povjerenja javnosti u rad pravosuđa.

Konkretno, Smjernice nude upute o:

- Identifikaciji sudija na društvenim medijima;
- Sadržaju i ponašanju na društvenim mrežama;
- Prijateljstvima i vezama u digitalnom prostoru/mrežama;
- Privatnosti i sigurnosti.

➤ **„Praktične smjernice za korištenje društvenih mreža namjenjene sudijama: Centralna i Istočna Europa“ CEELI Institut**

CEELI Institut iz Praga je objavio „Praktične smjernice za korištenje društvenih mreža namjenjene sudijama: Centralna i Istočna Europa“. Ovaj dokument ukazuje na sve opasnosti i izazove koje društvene mreže nose sa sobom ali i činjenicu da su digitalne platforme postale neophodna sredstva komunikacije i neizbježan dio života. Smjernice također omogućavaju da nosioci pravosudnih funkcija društvene mreže koriste na način koji dolikuje funkciji koju obavljaju, te da se u isto vrijeme prilagode svijetu u kojem se odvija veliki dio društvenog i radnog života.

Na Zapadnom Balkanu, konkretnije u Crnoj Gori, 2018. godine usvojene su *Smjernice u odnosu na pitanje dozvoljene granice korišćenja naloga na društvenim mrežama sa aspekta profesionalne etike sudija i državnih tužilaca*.

U Bosni i Herceovini ne postoji zakonski okvir koji propisuje način korištenja društvenih mreža od strane nosilaca pravosudnih funkcija, odnosno nije još uvijek odgovoreno na pitanje da li je potrebno posebno regulisati komuniciranje sa javnošću putem novog kanala komuniciranja. Međutim, etičke dileme i rizici koji proizilazi prilikom upotrebe društvenih mreža mogu se riješiti primjenom opštih standarda ponašanja i slobode izražavanja sudija i tužilaca ujedno propisanih Etičkim kodeksom za sudije i Etičkim kodeksom za tužioce, koji se naslanjaju na tzv. Bangalorske principe sudijskog ponašanja.

Kodeksi sudijske i tužilačke etike služe da nosioce pravosudnih funkcija podsjetu na ključne principe pravosudne etike i da ih usmjere kako da ih primjenjuju u praksi kada se suočavaju sa etičkim i profesionalnim dilemama. Obzirom da kodeksi utvrđuju ključne etičke principe oni su direktno primjenjivi i prilikom upotrebe društvenih mreža. Također, pored kodeksa sudijske i tužilačke etike, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je usvojilo *Smjernice za sprječavanje sukoba interesa u pravosuđu Bosne i Hercegovine*, koje mogu biti korisne za nedoumice u pogledu primjene određenih standarda ponašanja.

➤ **Kodeks tužilačke etike**

U Kodeksu tužilačke etike potrebno je istaći sljedeće relevantne odredbe koje se tiču općeg ponašanja tužilaca unutar i van pravosudne institucije a koje se mogu primijeniti prilikom korištenja društvenih mreža:

2.1 Tužilac se ponaša u tužilstvu i van tužilstva, na način da održava i unapređuje povjerenje javnosti i ostalih učesnika u postupku u njegovu nepristrasnost kao i pravosuđa u cjelini.

2.2 Tužilac se ponaša, u svojim privatnim i službenim poslovima, na takav način da prilike koje bi iziskivale njegovo izuzeće, svede na najmanju moguću mjeru.

2.2.a Kod procjene razloga za izuzeće u postupku, radi izbjegavanja bilo kakvog percipiranog, potencijalnog ili stvarnog sukoba interesa, tužilac treba naročito voditi računa o svim dužnostima i aktivnostima koje je obavljao prije preuzimanja pravosudne funkcije.

2.2.2. Tužilac se uzdržava od članstva u grupama i organizacijama, ili učešća u javnim diskusijama kojima se, po mišljenju javnosti, podriva povjerenje u nepristrasnost tužilaca.

2.2.4. Tužilac se uzdržava od ponašanja koje bi moglo kod javnosti izazvati utisak da je politički aktivan.

2.2.5. Tužilac se uzdržava od svih aktivnosti koje bi u javnosti mogle biti percipirane kao podrška političkoj aktivnosti člana njegove uže porodice.

2.3.a Tužilac treba voditi računa da njegovi prijateljski odnosi sa licima koja su uključena u njegove predmete ili se pojavljuju kao stranke u postupcima u kojima on učestvuje ne stvaraju percepciju o postojanju sukoba interesa, te treba obavijestiti stranke u postupku o postojanju prijateljskih veza sa učesnikom u postupku.

2.4 Tužilac ne daje bilo kakav komentar u javnosti ili privatno, kako u vezi predmeta u kojem postupa ili u kojem bi mogao postupati, tako ni u predmetima drugog tužioca, a koji bi opravdano mogao izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost ili bi mogao predstavljati neprimjeren uticaj.

2.4.a Tužilac može javno iznositi svoje stavove i mišljenja u svrhu unapređenja prava i pravnog sistema, te komentirati društvene pojave, ali vodeći računa o principima nepristrasnosti i nezavisnosti pravosudne funkcije te, prilikom donošenja odluke da li da nastupa u javnosti, tužilac treba uzeti u obzir sljedeće faktore:

(a) da li se pitanja o kojima će govoriti tiču prava, pravnog sistema i pravosuđa;

(b) da li će javnim nastupom doprinijeti edukaciji ili boljoj informisanosti javnosti o ovoj oblasti;

(c) da li su to pitanja koja se tiču profesionalne zajednice ili samo njega pojedinačno; i

(d) da li je bolje o tim pitanjima oglasiti se putem strukovnih udruženja.

2.6 Tužilac treba voditi računa da njegova komunikacija sa stranama u postupku i drugim licima ne dovodi u sumnju njegovu nezavisnost i nepristrasnost i mora odbaciti svaki

pokušaj strana u postupku i drugih lica da sa njim komuniciraju *ex parte*, vodeći računa o ovoj zabrani čak i kada se čini da je komunikacija *ex parte* efikasnija i praktičnija.

3.1 Tužilac, u obavljanju svoje funkcije, neće riječima niti ponašanjem pokazivati predrasude prema bilo kom pojedincu ili grupi, i osigurava jednak tretman učesnika u postupku.

4.1. Tužilac, kao predmet stalnog nadzora javnosti, slobodno i voljno prihvata ograničenja koja mu nameće funkcija koju obavlja.

4.2 Tužilac se ponaša na način da afirmiše povjerenje javnosti u integritet pravosuđa.

4.3 Tužilac, kao i svaki drugi građanin, ima pravo na slobodu izražavanja, misli, svijesti, vjeroispovijesti, udruživanja i okupljanja, ali da se u ostvarivanju tih prava, uvijek ponaša na takav način da očuva dignitet tužilačke funkcije, nepristrasnost i nezavisnost pravosuđa.

4.4 Tužilac ne smije ispoljavati bilo kakvu vjersku, političku, nacionalnu ili drugu pripadnost za vrijeme vršenja službenih dužnosti.

4.7 Tužilac neće koristiti prestiž tužilačke funkcije, niti dozvoljavati drugima da ga koriste u privatne interese.

4.8 Povjerljive informacije, koje dobije prilikom obavljanja funkcije, tužilac neće koristiti niti otkrivati u druge svrhe i tokom i nakon obavljanja funkcije.

➤ **Kodeks sudijske etike**

U Kodeksu sudijske etike potrebno je istaći sljedeće relevantne odredbe koji se tiču općeg ponašanja sudija unutar i van pravosudne institucije a koje se mogu primijeniti prilikom korištenja društvenih mreža:

2.1 Sudija se ponaša u sudu i van suda na način da održava i unapređuje povjerenje javnosti i stranaka u nepristrasnost tog sudije i pravosuđa u cjelini.

2.2 Sudija se ponaša, u svojim privatnim ili službenim poslovima, na takav način da prilike u kojima bi bilo neophodno izuzeti ga iz sudskog postupka, svede na najmanju moguću mjeru.

2.2.a Kod procjene razloga za izuzeće u postupku, radi izbjegavanja bilo kakvog percipiranog, potencijalnog ili stvarnog sukoba interesa, sudija treba naročito voditi računa o svim dužnostima i aktivnostima koje je obavljao prije preuzimanja pravosudne funkcije.

2.2.2. Sudija se uzdržava od članstva u grupama i organizacijama ili učešća u javnim diskusijama kojima se, po mišljenju javnosti, podriva povjerenje u nepristrasnost sudije i pravosuđe uopšte.

2.2.4. Sudija se uzdržava od ponašanja koje bi moglo kod javnosti izazvati utisak da je sudija politički aktivan.

2.2.5. Sudija se uzdržava od svih aktivnosti koje bi u javnosti mogle biti percipirane kao podrška političkoj aktivnosti člana njegove uže porodice.

2.3 Sudija, u svojim ličnim odnosima s pripadnicima pravne profesije, izbjegava situacije koje bi opravdano mogle izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost.

2.3.a Sudija treba voditi računa da njegovi prijateljski odnosi sa drugim članovima pravne struke, uključujući advokate i notare, kod stranaka u postupku i opće javnosti ne stvaraju percepciju o postojanju sukoba interesa, te treba obavijestiti stranke u postupku o postojanju prijateljskih veza sa nekom od stranaka.

2.4 Sudija ne daje bilo kakav komentar u javnosti ili privatno, kako u vezi predmeta u kojem postupka ili u kojem bi mogao postupati, tako ni u predmetima drugog sudije, a koji bi opravdano mogao izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost ili bi mogao predstavljati neprimjeren uticaj.

2.4.a Sudija može javno iznositi svoje stavove i mišljenja u svrhu unapređenja prava i pravnog sistema, te komentirati društvene pojave, ali vodeći računa o principima nepristrasnosti i nezavisnosti pravosudne funkcije te, prilikom donošenja odluke da li da nastupa u javnosti, sudija treba uzeti u obzir sljedeće faktore:

- (a) da li se pitanja o kojima će govoriti tiču prava, pravnog sistema i pravosuđa;
- (b) da li će javnim nastupom doprinijeti edukaciji ili boljoj informisanosti javnosti o ovoj oblasti;
- (c) da li su to pitanja koja se tiču profesionalne zajednice ili samo njega pojedinačno; i
- (d) da li je bolje o tim pitanjima oglasiti se putem strukovnih udruženja.

2.6 Sudija treba voditi računa da njegova komunikacija sa stranama u postupku i drugim licima ne dovodi u sumnju njegovu nezavisnost i nepristrasnost i mora odbaciti svaki pokušaj strana u postupku i drugih lica da sa njim komuniciraju *ex parte*, vodeći računa o ovoj zabrani čak i kada se čini da je komunikacija *ex parte* efikasnija i praktičnija.

3.1 Sudija u obavljanju svoje funkcije neće riječima niti ponašanjem pokazivati naklonost ili predrasude prema bilo kom pojedincu ili grupi.

4.1 Sudija, kao predmet stalnog nadzora javnosti, slobodno i voljno prihvata ograničenja koja mu nameće funkcija koju obavlja.

4.2 Sudija se ponaša na način da afirmiše povjerenje javnosti u integritet pravosuđa.

4.3 Sudija, kao i svaki drugi građanin, ima pravo na slobodu izražavanja, misli, svijesti, vjeroispovijesti, udruživanja i okupljanja, ali da se u ostvarivanju tih prava, uvijek ponaša na takav način da očuva dignitet sudijskog položaja, nepristrasnost i nezavisnost pravosuđa.

4.4 Sudija ne smije ispoljavati bilo kakvu vjersku, političku, nacionalnu ili drugu pripadnost za vrijeme vršenja službenih dužnosti.

4.7 Sudija neće koristiti prestiž sudijske funkcije, niti dozvoljavati drugima da ga koriste u privatne interese.

4.8 Povjerljive informacije, koje dobije prilikom vršenja funkcije, sudija neće koristiti niti otkrivati u druge svrhe, i tokom i nakon obavljanja funkcije.

Pored navedenog, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine je 2022. godine usvojilo Smjernice za nosioce pravosudne funkcije prilikom istupanja u javnosti i korištenja društvenih mreža. Smjernice daju jasna uputstva ponašanja za nosioce pravosudne funkcije prilikom istupanja u javnosti i korištenja društvenih mreža, kojima se preporučuje snažnija promocija međunarodnih standarda kojih se sudije i tužioc i trebaju pridržavati prilikom korištenja društvenih mreža.

Podnaslov 3: KOJE DRUŠTVENE MREŽE KORISTITI KAO SLUŽBENE KANALE KOMUNIKACIJE?

Sve više bh. građana na društvene mreže gleda kao na primarni izvor vijesti, informacije i zabave zbog čega se korištenje društvenih mreža i preporučuje sudovima.

Uvažavajući dosadašnja iskustva evropskih pravnih sistema, ali i uzimajući u obzir kapacitete kojim pravosudne institucije u ovoj oblasti raspolažu, generalni zaključak je da sudovi i tužilaštva ne trebaju koristiti prevelik broj društvenih mreža, već kapacitete i znanja usmjeriti na upravljanje nekolicinom društvenih mreža s ciljem postizanja najvećeg učinka.

Previše profila predstavlja rizik od objavljivanja informacija s različitim kriterijima, prenošenja konfliktnih poruka, gubitka kontrole nad sadržajem, zanemarivanja ažuriranja profila i borbe za održavanje visokokvalitetnih postova

Prilikom odabira društvene mreže koju će pravosudna institucija koristiti kao zvanični komunikacijski kanal neophodno je voditi računa o nizu parametara:

- **Šta je cilj komunikacije?**

Šta je to što pravosudna institucija želi postići komunikacijom određenom društvenom mrežom? Da li je to samo plasiranje informativnog sadržaja? Ostvarivanje interakcije sa javnošću?

- **Ko je ciljna publika?**

Različite društvene mreže imaju za korisnike različite dobne grupe.

Društvena mreža	Korisnici / starona dob
Facebook	25 - 34
Instagram	18 - 24
X	25 - 34
YouTube	25 - 34
LinkedIn	25 - 34

- **Koju vrstu sadržaja plasira?**

Nije svaka društvena mreža pogodna za dijeljenje istog sadržaja

Društvene mreža	Kako se komunicira	Koja vrsta sadržaja
Facebook	Post, story	Tekst, fotografija, vizual, video, anketa, link
X (Twitter) i Threads		Tekst, fotografija, video, link
LinkedIn	Post	Fotografija, vizual, tekst
Instagram	Post, Stora, Reals	Tekst, fotografija, vizual, video, anketa, link
YouTube	Video	Video

Komunikacija treba pratiti potrebe platforme i ciljne grupe, kao i mogućnost institucije da odgovorima zahtjevima platforme kroz kontinuirano upravljanje nalogom, kao i kreiranje odgovarajućeg sadržaja.

Prema dosadašnjim iskustvima drugih pravnih sistema, kao najadekvatnije društvene mreže za komunikaciju pravosudnih institucija pokazale su se: Facebook, YouTube, LinkedIn, X, Instagram i Threads.

Riječ je o društvenim mrežama koje pravosudnim institucijama omogućavaju da bez dodatnih troškova informacije mnogo brže i efikasnije prenesu široj javnosti nego što je to ranije bio slučaj.

PLATFORMA X (bivši Twitter) - PLATFORMA ZA MIKROBLOGOVE

Broj aktivnih korisnika: 368 miliona korisnika mjesečno

Starosna struktura: korisnici između 25 i 34 godina čine 38,5% korisnika

Pol: 37% žene i muškarci 63%

Dnevno korištenje: korisnici provedu 34 minute u prosjeku na ovoj mreži

X je društvena mreža za mikro-blogging koja omogućava razmjenu kratkih poruka i novosti u realnom vremenu. Odličan izbor za kratke, ali bitne poruke.

Izvanredna je prilika da se pravosuđe pokaže kao transparentna i pristupačna institucija.

Ponekad građani nemaju dobro mišljenje o pravosudnom sistemu, jer ne znaju kako on funkcionira, a smatraju da je neefikasan jer nisu upoznati s njim.

Korištenje društvene mreže X, pravosudnim institucijama prvenstveno može biti korisno za interakciju sa medijima, kao dio sistema za upravljanje vanrednim situacijama i pravovremeno obavještanje.

Mogućnosti koje pravosudnim institucijama pruža društvena mreža X:

- komunikaciju u realnom vremenu;
- jednostavno i brzo objavljivanje informacija (npr. dijeljenje informacija tokom trajanja suđenja);
- dijeljenje video i foto sadržaja;
- pravovremeno informisanje o slučajevima koji su posebno zanimljivi javnosti;
- informacije o kašnjenju ili odgađanju ročišta/suđenja;
- informacije o radnim mjestima i zapošljavanjima.

Upotrebe društvene mreže X u ovim oblastima najčešće za rezultat ima poboljšane odnose s medijima, kao i brze reakcije na hitne situacije što značajno utječe na rast zadovoljstva korisnika zbog povećane transparentnosti.

Pod istim uslovima funkcioniše i relativno nova platforma **THREEDS** koja korisnicima omogućava objavljivanje sadržaja do 500 znakova, uključujući linkove, fotografije i videe do pet minuta. Mreža je usmjerena na stvaranje zajednice i otvorene rasprave, s opcijama poput anketa, GIF-ova i ključnih riječi (i negativnih ključnih riječi) za pretragu. Također, postoji mogućnost automatskog prevođenja objava na različite jezike.

FACEBOOK

Broj aktivnih korisnika: 3,3 milijarda korisnika mjesečno

Starosna struktura: između 25 i 34 godina, i oni čine 31,5% korisnika

Pol: žene 43% i muškarci 57%

Dnevno korištenje: korisnici provedu 33 minuta u prosjeku na ovoj mreži

Facebook je jedna od najpopularnijih i najčešće korištenih društvenih mreža, posebno u kontekstu pravosudnih institucija. Primarna namjena ove društvene mreže je jačanje povjerenja javnosti i osnaživanje ugleda institucije.

59% korisnika društvenih medija je na Facebooku, što ga čini najvećom platformom društvenih mreža na svijetu, a korisnici u prosjeku provedu 19+ sati mjesečno na Facebooku.

Riječ je o platformi koja je pogodna za dijeljenje informativnih tekstova, promo objava, kao i najrazličitijih informacija o radu institucije.

Na ovoj platformi primarno se komunicira postovima i storijima, a moguće je i kreirati događaje, provodite ankete, dijeliti linkove ili komunicirati putem FB grupa.

Prosječna starost korisnika je između 25-45 godina.

Facebook pruža sudovima mogućnost da:

- Informacije o sudu učine lakše dostupnim;
- Obavijeste ciljne skupine o posebnim događajima, obukama, informacijama koje su vremenski određene;
- Ostvari interakciju suda sa korisnicima.

Postoje dvije vrste Facebook naloga:

FB Stranica (FB page) - zvanično prisustvo institucije

Lični profil/račun pojedinca

INSTAGRAM

Broj aktivnih korisnika: 2 milijarde korisnika mjesečno

Starosna struktura: Dvije starosne grupe čine po trećinu korisnika –25 do 34 i 18 do 24 godina

Pol: žene 48% i muškarci 52%

Dnevno korištenje: korisnici provedu 30 minuta u prosjeku na ovoj mreži

37,8% stanovništva u Europi koristi aplikaciju za povezivanje, dijeljenje fotografija i kupovinu na mreži. Ovo predstavlja povećanje od 18,4% od 2020. godine. Instagram je idealna mreža za doseganje segmenta stanovništva koji više nije informiran putem tradicionalnih medija.

Ova platforma najčešći je izbor mladih, a informacije koje se dijele putem Instagrama moraju biti u obliku slikovne datoteke (jpg ili png) ili video (MOV ili MP4). Memovi i slike sa natpisima mogu uključivati #hastags i hiperveze.

YOUTUBE

Broj aktivnih korisnika: 2,491 biliona korisnika mjesečno

Starosna struktura: između 25 i 34 godina, i oni čine 21,2% korisnika

Pol: žene 45,6 % i muškarci 54,4 %

Dnevno korištenje: korisnici provedu 48,7 minuta u prosjeku na ovoj mreži

YouTube je dobra platforma za dopiranje do građana, ali može biti izazovno održavati jer zahtijeva vrijeme i kvalifikovano osoblje za profesionalno snimanje i uređivanje videa.

Sudovi/tužilaštva YouTube mogu koristiti za razmjenu informacija o temama iz pravosuđa, sudskim procesima.

YouTube video snimci mogu biti istaknuti na sudskom Facebooku ili Twitteru.

LINKEDIN

Broj aktivnih korisnika: 810 miliona korisnika mjesečno

Starosna struktura: između 25 i 34 godina čini 58 % korisnika

Pol: žene 48% i muškarci 52 %

Dnevno korištenje: Jednom sedmično platformu posjeti 62% korisnika

LinkedIn je platforma koja se preporučuje za umrežavanje, kao i dopiranje do partnerskih institucija, potencijalnih donatora i predstavnika vlasti.

LinkedIn je moćan alat za dijeljenje informacija o sudskim resursima sa advokatima, vještacima i drugima koji služe ciljnoj populaciji. Sudsko osoblje može pratiti utjecajne zajednice pravde da ostanu u toku sa inicijativama za pravdu.

➤ **Sigurnost institucionalnog naloga na društvenim mrežama**

Rukovodilac institucije bi trebao imenovati osobu koja će biti odgovorna za institucionalni nalog, što, između ostalog, podrazumijeva kreiranje, čuvanje i ažuriranje lozinke. Potrebno je odrediti i zamjenu za osobu koja održava i vodi institucionalni nalog u slučaju odustva.

Prilikom kreiranja lozinke potrebno je poštovati propisanu kompleksnost lozinke, posebno za one sisteme koji zbog tehničkih ograničenja dozvoljavaju kreiranje „slabe“ lozinke.

Preporučljivo je da se ne koristi ista lozinku za više naloga. Svaki korisnički nalog treba imati jedinstvenu lozinku.

Kompromitovanje lozinke na jednom nalogu može dovesti do pristupa svim nalogima na kojima je korištena ista lozinka.

Preporučuje se upotreba jednog od odobrenih password manager alata za sigurno pohranjivanje i upravljanje lozinkama. Upotrebom password manager-a korisnik pamti samo jednu lozinku za „otvaranje“ password manager-a, a onda se kroz ovaj alat mogu generisati i unositi snažne, jedinstvene i kompleksne lozinke za sve ostale naloge čime se povećava nivo sigurnosti jer se smanjuje rizik od krađe podataka.

Preporuka je da se prilikom napuštanja radnog mjesta (na bilo koji period, npr. odlazak na pauzu, do toaleta, kraj radnog dana) zaključava ekran računara kombinacijom tipki Win + L kako bi se spriječila objava sadržaja od strane neovlašćenih lica.

Podnaslov 4: KAKO PRAVOSUDNE INSTITUCIJE KOMUNICIRAJU PUTEM DRUŠTVENIH MREŽA?

Prvi korak nakon izbora društvene mreže koju će institucija koristiti jeste kreiranje naloga.

Pravosudne institucije obavezne su, kao i kod svih drugih oblika komuniciranja, upravljanju komunikacijom putem društvenih mreža pristupiti planski. Plan dobrog upravljanja, između ostalog, uključuje razumijevanje ko ima pristup i kontrolu nad društvenim medijima suda/tužilaštva. Rukovodioci/teljice suda/tužilaštva trebaju osigurati da svaki nalog uvijek ima dva ili tri pojedinaca označena kao Administrator, koji će biti odgovorni za sadržaj i cjelokupan proces upravljanja.

S druge strane, Nalozi pravosudnih institucija trebaju izgledati profesionalno, obzirom da predstavljaju svojevrsnu ličnu kartu što podrazumijeva:

- **Navođenje punog naziva institucije;**
- **Korištenje adekvatnih fotografija i vizuelnih rješenja za profilnu i pozadinsku fotografiju;**
- **Navođenje kontakt informacija;**
- **Navođenje opisa institucije;**
- **Isticanje poveznice sa web stranicom kao glavnim kanalom informisanja;**

Primjer:

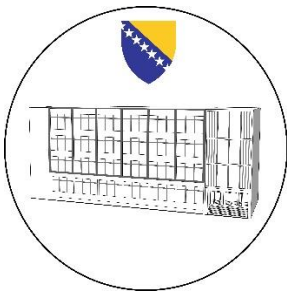

Istovremeno, koordinacija je fundamentalna, odnosno nalozi pravosudnih institucija na društvenim mrežama trebaju biti unificirani i slijediti iste postulate komunikacije što je moguće postići prvenstveno kroz:

- ujednačen vizuelni identitet;
- primjenu jednakih pravila plasiranja sadržaja.

➤ Vizuelni identitet

Kroz prethodne aktivnosti i saradnju VSTV-a BiH i pojedinih sudova koji su iskazali tendenciju ka ujednačavanju vizuelnog identiteta sa drugim pravosudnim institucijama, predloženo je da se prilikom izrade logotipa koriste nacrti zgrade institucije koji mogu biti korištene za sve druge vrste vizuelnog izražavanja, brendiranja.

Основни суд
у Приједору

Primjeri: *Općinski sud u Zenici i Osnovni sud u Prijedoru*

Tužilaštva u Bosni i Hercegovini već imaju razvijene logotipe koje mogu primjenjivati i na društvenim mrežama.

Primjeri: *Federalno tužilaštvo Federacije BiH i Republičko javno tužilaštvo Republike Srpske*

➤ **Pravila plasiranja sadržaja:**

Prilikom plasiranja sadržaja na društvenim mrežama, neophodno je voditi računa o:

- kvalitetu sadržaja,
- pravovremenosti objavljivanja sadržaja.

Važno je da informacija bude objavljena na društvenim mrežama neposredno nakon što se drugim kanalima pošalju svim novinarima istovremeno. Neophodno je poštivati rad novinara i medija, stoga se uvijek prvo njima šalju sopćenja, zatim se postavljaju na web stranicu i na kraju se informacije dijele putem društvenih mreža.

Institucionalni profili/naloz i ne smiju sadržavati ekskluzivne informacije, niti bilo kakvog mišljenja ili ocjene sudskih odluka.

Informacije koje trebaju biti dijelom sadržaja društvenih mreža moguće je definisati u dvije vrste:

- informacije koje se odnose na instituciju i funkcionisanje pravosuđa;
- i informacije o konkretnim slučajevima.

Uspostavljanje minimalnog skupa informacija za objavljivanje od suštinskog je značaja za osiguravanje konzistentnosti među profilima, posebno kada je više pojedinaca uključeno u upravljanje njima.

Osim toga što sadržaj mora biti tačan i pravovremen, neophodno je da bude prilagođen široj javnosti i ciljnim grupama koje koriste specifičnu društvenu mrežu.

To znači da sadržaj treba:

➤ biti sažet i kratak	➤ Preporučljivo je objaviti kraći tekst, a zatim pomoću linka dovesti čitatelja do potpunih informacija na web stranici
➤ biti jednostavan i razumljiv	➤ Koristiti jednostavne fraze, bez pretjerane stručne terminologije, koristiti gender jezik
➤ sadržavati tekstualne i vizuelne elemente	➤ Važno je koristiti kvalitetne vizualne resurse i izbjegavati dugačke tekstove

Trend u komunikaciji je traženje informacija koje su sve više vizualne, lako razumljive i brze za konzumiranje.

➤ **Upravljanje komentarima**

U cilju postizanja visokog nivoa transparentnosti, preporučuje se dozvoliti komentarisanje na objave s tim da je važno imati osobu zaduženu za upravljanje komentarima koja će:

- pratiti komentare i brisati uvredljive;
- odgovoriti na eventualna pitanja;
- neće ponuditi pravne savjete bilo koje vrste;
- neće se upuštati u javne sporove na društvenim mrežama.

PODNASLOV 5: ŠTA SUDOVI I TUŽILAŠTVA TREBAJU OBJAVLJIVATI PUTEM DRUŠTVENIH MREŽA?

Efektivna, proaktivna i efikasna komunikacija pravosudnih institucija putem društvenih mreža smanjuje mogućnost plasiranja neželjenih i neprovjerenih informacija.

Učešće sudova i tužilaštava u ovoj vrsti komunikacije daje izuzetan doprinos primjeni proaktivnog pristupa komunikacijama, čime se kroz transparentnost jača imidž institucija i pravosuđa u cjelini.

Kako je prethodno navedeno, generalno, informacije koje trebaju biti dijelom sadržaja društvenih mreža moguće je definisati u dvije vrste:

- informacije koje se odnose na instituciju i funkcionisanje pravosuđa;
- i informacije o konkretnim slučajevima.

➤ **Informacije koje se odnose na instituciju i funkcionisanje pravosuđa**

Riječ je o informacijama tipa:

- Promjene radnog vremena;
- Obilježavanje posebnih datuma;
- Organizacija posebnih događaja (dani otvorenih vrata, sedmice sudske nagodbe, konferencije za medije);
- Statistički podaci i izvještaji;
- Saradnja sa drugim pravosudnim institucijama, nevladinim organizacijama, advokatskom zajednicom, akademskom zajednicom;
- Informacije iz pravosuđa;
- Servisne informacije za građane;
- Programi obuke za sudije i tužioce;
- Pristup sudijskoj i tužilačkoj karijeri;
- Obrazloženje zakonskih izmjena;
- Objašnjenje važećih zakonskih propisa.

➤ **Informacije o konkretnim slučajevima**

Sudovi:

- presude u slučajevima koji su od posebnog interesa za javnost;
- informacije o ročištima koja su od posebnog interesa za javnost;
- informacije o realizovanim aktivnostima;
- informacije o provedenim anketama, statističkim podacima;
- o promjenama u radu suda.

Tužilaštva:

- tužilačke odluke i informacije o slučajevima koji su od posebnog interesa za javnost;
- informacije o realizovanim aktivnostima i događajima;
- statističke preglede ostvarenih rezultata;
- informacije o provedenim anketama i drugim istraživanjima od značaja za tužilaštva;
- edukativne sadržaje koji približavaju rad tužilaca građanima i motiviraju građane da prijavljuju krivična djela.

Objavljivanje tužilačkih odluka u skladu sa Smjernicama za objavljivanje sudskih i tužilačkih odluka, akata i informacija o predmetima vrši se na način da se:

- mogu objaviti izvodi iz optužnica u svim predmetima bez ograničenja vezanih za prirodu i težinu krivičnog djela;
- informacije o podignutoj optužnici mogu objaviti i prije njenog potvrđivanja kroz saopštenje za javnost i to po procjeni glavnog tužioca ukoliko je predmet izazvao poseban interes javnosti, osumnjičeni/optuženi bilo javna osoba/službeno lice i ako su podaci o osumnjičenom/optuženom od ranije poznati javnosti;
- informacije da podignuta optužnica nije potvrđena u cijelosti ili u pojedinim tačkama, a nakon što sud donese konačnu odluku o tome.

Svaka od objava treba biti skraćeni oblik navedenog i praćena linkom koji vodi do web stranice gdje je objavljena detaljnija informacija, a pri čemu treba primjenjivati preporuke definisane kroz Medijski akcioni plan i Smjernice za objavljivanje sudskih i tužilačkih odluka na web stranicama.

Općinski sud u Tuzli

Intro

Page · Government organisation

ZAVNOBIH-a bb

035 307-200

opsud-tuzla@pravosudje.ba

opsud-tuzla.pravosudje.ba

Photos See All Photos

Write a comment...

Općinski sud u Tuzli 28 November 2023 · 🌐

Istraživanje zadovoljstva korisnika sudova pokazalo je da su građani zadovoljni radom Općinskog suda u Tuzli.

Budući da je jedan od osnovnih principa kvalitete i odgovornosti rada pravosuđa orijentacija ka korisniku, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine provelo je istraživanje zadovoljstva korisnika sudova. 📌

<https://opsud-tuzla.pravosudje.ba/vstvfo/B/32/article/129526>

See translation

Rast zadovoljstva korisnika

Istraživanje zadovoljstva korisnika sudova pokazuje

Sastavni dio istraživanja su bile 3 oblasti

- Zadovoljstvo uslugom suda
- Povjerenje u rad sudova
- Upoznatost sa ulogom i djelovanje VSTV-a BiH

66% ispitanika zadovoljno radom sudova

www.vstv.pravosudje.ba

Privacy · Terms · Advertising · Ad choices · Cookies · More · Meta © 2024

➤ **Uređivački kolegij institucionalnog naloga**

Kako bi bilo osigurano kvalitetno i efikasno upravljanje sadržajima i nalogima na društvenim mrežama neophodno je da pravosudne institucije imaju uređivački kolegij koji bi primarno vodio računa o informacijama koje trebaju biti plasirane putem društvenih mreža.

Neophodno je:

- donijeti odluku o imenovanju osoba koje su zadužene za održavanje i kreiranje sadržaja na institucionalnim nalogima,
- definisati način kako se dolazi do informacija koje se objavljuju, te ko vrši provjeru prije objavljivanja,
- odrediti osobu koja će odobriti sadržaj koji će biti objavljen na institucionalnom nalogu,
- razviti svijest o sigurnosti i provjerenosti informacija koje će biti objavljene na institucionalnom nalogu.

➤ **TIPS and TRICKS**

Prije nego započnete objavljivanje, preporučuje se da razmislite o:

- Objektivno. Šta želimo postići?
- Kome se obraćamo?
- Koji vrijedan sadržaj ću podijeliti?
- Svrha ličnih komentara je humanizacija pravosuđa
- Budite konstantni
- Korištenje vizuelnih elemenata
- Budite pristupačni
- Koristite jednostavan i razumljiv jezik
- Budite oprezni sa jezičkim pravilima
- Uvijek pročitajte šta ste napisali

Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH

Aneks dokumentu: Vodič za korištenje društvenih mreža od strane nosilaca pravosudnih funkcija

KAKO NOSIOCI PRAVOSUDNIH FUNKCIJA TREBAJU KOMUNICIRATI PUTEM DRUŠTVENIH MREŽA

➤ Izazovi prilikom upotrebe društvenih mreža od strane nosilaca pravosudnih funkcija

Društvene mreže kao medij i vid komunikacije se značajno razlikuje od komunikacije i medija u printanom obliku, kao što su časopisi i novine ili od tradicionalnih elektronskih medija poput televizije. Te razlike se odnose na kvalitet, domet, učestalost, praktičnost, neposrednost i utjecaj. Društveni mediji su izvor raznovrsnih sadržaja i različitim primateljima, dok tradicionalni mediji poput radija ili novina imaju jedan izvor sadržaja, ali mnogo primatelja. Ključna razlika između tradicionalnih i društvenih medija je ta što društveni mediji omogućavaju svakome da stvara i dijeli vlastiti sadržaj, bilo da je riječ o blogu, slici, videu ili ažuriranju statusa.

Javni istupi i korištenje društvenih mreža od strane nosilaca pravosudnih funkcija izazivaju sve učestaliju polemiku u javnosti, ali i u samom okviru pravosudne zajednice, iz razloga što komunikacija u javnom prostoru bez strogog pridržavanja i poštivanja visokih standarda sudijske i tužilačke etike može značajno narušiti integritet pravosuđa te ugroziti povjerenje javnosti u nezavisnost, nepristranost i profesionalnost sudija, tužilaca i pravosuđa kao cjeline. Jasno je da nosioci pravosudnih funkcija predstavljaju posebnu kategoriju javnih ličnosti i kao takvi ne smiju dopustiti da poštenje, sposobnost ili integritet dovedu pod znakom pitanja bez opravdanog razloga. S tim u vezi, korištenje društvenih mreža od strane sudija i tužilaca prati mnoštvo pitanja i rizika koje je potrebno adresirati jer način na koji sudija ili tužilac koristi društvene mreže zasigurno ima uticaj na percepciju javnosti i povjerenje u pravosudni sistem.

Prije svega, informacije objavljene na društvenim mrežama su lako dostupne i sa velikom vjerovatnoćom neće ostati privatne uprkos najjačim postavkama privatnosti na profilu. Nadalje, korisnici ne smiju zaboraviti da su objave na društvenim mrežama trajne i mogu se preuzeti, distribuirati i dijeliti u bilo kojem trenutku, čak i nakon njihovog brisanja od strane korisnika. Korisnici društvenih medija prihvaćaju rizik da njihove objave budu izvučene iz konteksta, jer je iznošenje vlastitih stavova u virtualnom okruženju u kojem se informacije razmjenjuju na brz način inherentno drugačije od međuljudske interakcije, ostavljajući tako prostor za pogrešno tumačenje.

Iako korisnici mogu biti oprezni i savjesni prilikom objava na društvenim mrežama, nemoguće je u svim okolnostima spriječiti druge korisnike od objavljivanja nepoželjnih ili čak neprikladnih komentara na njihovim profilima.

➤ Prisustvo nosilaca pravosudnih funkcija na društvenim mrežama

Primarno pitanje koje se postavlja jeste da li nosioci pravosudnih funkcija treba da koriste društvene mreže?

Nosioci pravosudnih funkcija se ohrabruju da održavaju društveni život i opće prihvaćeno mišljenje je da bi trebali uživati u svojim pravima i slobodama te se od njih ne očekuje da budu

izolovani iz zajednice u kojoj žive. Prava koja ljudi imaju van interneta podjednako su zaštićena i na internetu, posebno sloboda izražavanja.

Potpuna zabrana korištenja društvenih mreža i povezivanja bi predstavljala zabranu slobode izražavanja nosioca pravosudnih funkcija i zalaženje van prihvatljivih granica u njihov privatni život, što uključuje i pravo na razvoj društvenog identiteta.³ Stoga, pravi odgovor je da ne postoje zakonska ni etička ograničenja koja bi sudijama i tužiocima onemogućavala da posjeduju profile na društvenim mrežama.

Nosioci pravosudnih funkcija mogu slobodno da koriste sve digitalne platforme, sve dok njihova aktivnost na društvenim mrežama ne škodi ugledu vlasnika profila, ugledu pravosudne profesije i cjelokupnog pravosudnog sistema. No, prilikom korištenja društvenih mreža nosioci pravosudnih funkcija su dužni da održavaju integritet njihove funkcije te osiguravaju pozitivnu percepciju javnosti o pravosuđu.

Također, oni koje odluče koristiti društvene mreže trebaju uvijek biti na oprezu prilikom komuniciranja i povezivanja unutar digitalnih platformi, uključujući izražavanje podrške ili protivljenja bilo kojim stavovima i mišljenjima, iz razloga što se komunikacija i povezanost nosioca pravosudnih funkcija s drugim osobama često koristi kao osnova za tvrdnje o nedostatku nepristrasnosti.

➤ **Navođenje pravosudne funkcije na društvenim mrežama**

Nosioci pravosudnih funkcija trebaju donijeti odluku da li će svoje prisustvo na društvenim mrežama koristiti u privatne svrhe ili će svoje prisustvo iskoristiti za povezivanje sa javnosti na profesionalnom nivou.

Sloboda da se nosioci pravosudne funkcije predstave sa svojom profesionalnom funkcijom, stvar je samostalne odluke sudija i tužilaca, ali sa etičkim principima na umu.

Nosioci pravosudnih funkcija treba da budu svjesni karakteristika različitih društvenih mreža, kao i činjenice da je poželjno razdvojiti privatni i profesionalni identitet. Dodatno je potrebno napomenuti da sadržaj primjeren privatnom odnosno ličnom profilu, nije nužno primjeren na platformi koja se koristi u profesionalne svrhe i obratno.

Istina je da se nenavođenjem svoje profesije na društvenim mrežama izbjegavaju određeni rizici, kao što je mogućnost da se nečije objave tumače kao da predstavljaju mišljenje cjelokupne pravosudne zajednice ili da se identifikuju kao mišljenje VSTV-a, ali u isto vrijeme se time propušta prilika da sudije i tužiocu približe pravosuđe javnosti putem svog prisustva na društvenim mrežama.

Prilikom predstavljanja sebe kao sudije ili tužioca, pruža se prilika da se javnosti razjasni mnoga sudska terminologija, te da se odgovori na sve dileme i nedoumice o temama koje su aktuelne u tom datom trenutku, a kao bi se branila osnovna ljudska prava i vrijednosti pravnog sistema. Platforme društvenih medija mogu poslužiti kao sredstvo za sudije i tužioce da prikažu svoj rad i olakšaju interakciju između pravosudnih profesionalaca.

³ (Articles 10 and 8 of the ECHR).

Ako sudija ili tužilac odluči da navede svoju pravosudnu funkciju na društvenim mrežama te da svoje prisustvo na mrežama koristi za informisanje građana o novim zakonskim rješenjima i drugim pravnim pitanjima, potrebno je da uzme u obzir sljedeće:

- Prilikom obraćanja na društvenim mrežama, nosioci pravosudnih funkcija trebaju obratiti pažnju na profesionalan ton, ispravnost i čitljivost objave;
- Objavljena lična mišljenja nosilaca pravosudnih funkcija ne odražavaju stavove institucije u kojoj rade, niti su na bilo koji način povezana sa predmetima na kojima rade. S tim u vezi, potrebno je naglasiti odvojenost i smanjiti rizik od krivog tumačenja od strane javnosti, na način da se u opisu profila korisnika društvene mreže stavi napomena da: "Mišljenja i stavovi izraženi u objavama predstavljaju stavove autora i ne nužno odražavaju službene stavove institucije u kojoj je autor zaposlen.";
- Izbjegavati upotrebu logotipa i drugih simbola institucija u kojima obavljaju dužnost prilikom korištenja društvene mreže u privatnom svojstvu;
- Prestiž pravosudne funkcije ne treba koristiti za individualne interese nosilaca pravosudnih funkcija ili trećih lica;
- Neophodno je suzdržati se od postavljanja neprimjerenih slika ili komentara koji bi mogli narušiti imidž pravosuđa. Mješanje profesionalnog i privatnog života može biti zbunjujuće za one koji prate sudiju ili tužioca na društvenim mrežama, ali isto tako može pomoći u oblikovanju njihovog imidža kao „stvarne osobe“, a ne kao udaljenog simbola pravosudnog sistema, naizgled nedodirljivog za druge članove društva;
- Obratiti pažnju na vrijeme objavljivanja, odnosno izbjegavati objave tokom radnog vremena jer se time stvara prilika da sudija ili tužilac bude meta kritike.

Ako sudija ili tužilac odluči da umjesto svog imena i prezimena koristi pseudonim prilikom korištenja društvenih mreža, potrebno je imati na umu da postoji šansa da se u svakom trenutku sazna za njegov identitet, što može naštetiti reputaciji funkcije ako je prilikom korištenja pseudonima bilo neprimjerenih objava i neprihvatljivog ponašanja na društvenim mrežama.

Naime, sama upotreba pseudonima nije sporna, ali ako je razlog za tu upotrebu neprihvatljivo ponašanje onda to predstavlja sredstvo etičkog prekršaja. Korištenje pseudonima može biti način da se obezbijedi privatnost, ali bitno je imati na umu da su anonimnost i privatnost na internetu samo prividne jer je u slučaju potrebe, identitet korisnika je vrlo lako utvrditi.

➤ **Sadržaj i ponašanje na društvenim mrežama**

Objave (postovi koji uključuju objave, komentare, fotografije) na društvenim mrežama treba da čuvaju dostojanstvo sudijske i tužilačke funkcije i ne bi smjeli da dovode do kritika u vezi sa nepristrasnošću i nezavisnošću sudija i tužilaca.

Svaki 'like', komentar ili samo emoji (npr. smajli) zapravo je dokument koji ste poslali drugoj osobi ili 'internetskoj publici'. Ovaj sadržaj može sadržavati potpis, lokaciju i uređaj koji koristite. Imajući u vidu navedeno, potrebno je znati da negativna percepcija kreirana zbog sadržaja na društvenim mrežama može naštetiti ne samo pojedincu već i cijeloj pravosudnoj zajednici.

Bitno je istaći da su nosioci pravosudnih funkcija slobodni da koriste društvene mreže radi uključivanja u rasprave o pravnim pitanjima i relevantnim zakonodavnim okvirima u obrazovne svrhe ili da bi ukazali na njihove prednosti i mane.

Prilikom objavljivanja sadržaja na društvenim mrežama, nosioci pravosudnih funkcija trebaju imati na umu sljedeće:

- Prije objavljivanja sadržaja poželjno je više puta provjeriti sadržaj prije objave i pobrinuti se da se objavom percepcija nezavisnosti i nepristrasnosti ne dovedu u opasnost;
- Fotografije koje se koriste na društvenim mrežama trebalo bi da budu odmjerene i pristojne. Najsigurnije je držati se samo postavljanja onih objava, mišljenja ili fotografija koje bi mogle biti i na naslovnici uglednih dnevnih novina ili emitovane u udarnom terminu na nacionalnoj televiziji, pa čak i kada se objavljuju na privatnom profilu na društvenoj mreži;
- Potrebno je izbjegavati objavljivanje informacija ili fotografija koje bi mogle dovesti ugroziti ličnu sigurnost, kao što su detalji o planovima za odmor i informacije o porodici nosioca pravosudnih funkcija;
- Nosioci pravosudnih funkcija treba da se uzdrže od političkih rasprava i iznošenja svojih političkih stavova u javnom prostoru, što podrazumijeva i iznošenje stavova na društvenim mrežama;
- Pridruživanje grupi političkog karaktera na društvenim mrežama može da se protumači kao javna podrška određenoj političkoj stranci ili suprotstavljanje političkoj stranki;
- Potrebno je suzdržavati se od objavljivanja reklama koje su nekorektne ili sa predrasudama;
- Nosioci pravosudnih funkcija treba da izbjegavaju da dijele svoje mišljenje i učestvuje u raspravama o spornim pitanjima u nadležnosti njihove institucije;
- Sudijama i tužiocima je zabranjeno komentarisanje postupaka koji su u toku, bilo da se radi o njihovim ili predmetima njihovih kolega. Ovo uključuje davanje informacija koje bi mogle samo i sugerisati o kojem se predmetu radi. Nosioc pravosudne funkcije treba imati u vidu da u vrijeme savremenih tehnologija rijetko koji razgovor može biti privatn;
- Preporučuje se da se primjerena komunikacija odvija u zatvorenim privatnim grupama, ali i pored toga potrebno je imati na umu da nikada ne možete biti sigurni gdje se komunikacija može na kraju pojaviti, čak i ako je prvobitno bilo namijenjeno samo ograničenom krugu adresata;
- Dijeljenje diskriminatornih ili uvredljivih izjava, pozivi na mržnju ili nasilje bi se moglo tumačiti kao vid odobravanja;
- Objave koje promovišu konzumiranje alkohola, golotinju i razmetljivost bi mogle sudiju ili tužioci dovesti u negativan kontekst te se preporučuje da se sudije i tužioci suzdržavaju od objave istih;
- Službena komunikacija ne bi trebalo da se obavlja putem društvenih mreža (npr. Facebook Messenger), niti drugim aplikacijama za razmjenu poruka (npr. Whatsapp, Viber itd.);
- "Lajkanje" na društvenim mrežama predstavlja izražavanje svog mišljenja;
- Izbjegavanje dijeljenja informacija koje nisu javne zbog činjenice da društvene mreže predstavljaju javni prostor.

➤ **Privatnost na društvenim mrežama**

Danas, u vremenu kada su društvene mreže najzastupljeniji medij, pojavljuju se problemi kada komunikacija koja je privatne prirode - zbog specifičnosti internetskih medija - postaje javna.

Nosioci pravosudnih funkcija treba da poznaju pravila korištenja i podešavanja u vezi sa privatnošću na društvenim mrežama koje koriste. Kako se ta pravila mogu povremeno mijenjati, potrebno je periodično provjeravati pravila o privatnosti.

Naročito treba imati u vidu činjenicu da se sav sadržaj koji je objavljen na društvenim mrežama može smatrati javnim. Čak i objave koji su objavljene za mali broj prijatelja mogu biti dalje podijeljeni i na taj način postati dostupni široj publici, bez obzira na namjeru i želju autora.

U pogledu privatnosti i sigurnosti nosioca pravosudnih funkcija prilikom korištenja društvenih mreža, potrebno je imati na umu:

- Lozinke na društvenim mrežama treba redovno mijenjati, a ista lozinka ne treba da se koristi za pristup različitim društvenim mrežama;
- Potrebno je uključiti višeslojnu (dvofaktorsku) autentifikaciju za svoje profile na društvenim mrežama, gdje god postoji takva opcija;
- Kvalitet odabrane lozinke je presudan za očuvanje integriteta komunikacije. Kada se bira lozinka, izbjegavajte uobičajene riječi iz rječnika, karakteristične brojeve kao što su godina ili datum rođenja, poštanski broj, ili broj telefona.
- Podešavanjima privatnosti i sigurnosti na društvenim mrežama treba posvetiti posebnu pažnju: nosioci pravosudnih funkcija treba da provjere kome je dostupan sadržaj koji objavljuju (opcije su dostupnost sadržaja za sve, dostupnost samo za prijatelje, ili za prijatelje prijatelja – minimum jedna zajednička konekcija na društvenim mrežama);
- Redovno ažuriranje liste svojih „prijatelja“ naročito ukoliko sudija ili tužilac posjeduje privatan profil na društvenim mrežama;
- Preporučuje se i potpuno deaktiviranje opcije označavanja identiteta na društvenim mrežama;
- Nije poželjno da nosioci pravosudnih funkcija objavljuju fotografije sa članovima porodice i bliskim prijateljima, niti da ih označavaju (taguju) na fotografijama, a sve radi zaštite lične i sigurnosti svoje porodice;
- Nosioci pravosudnih funkcija bi trebali da povremeno pretražuju i različite platforme u svrhu provjere postojanja lažnih profila. Ako neko koristi ime sudije ili tužioca kako bi se lažno predstavljao ili objavljuje netačne podatke, potrebno je izvršiti prijavu tih profila na kontakt adresu pružaoca usluga društvenih mreža na kojima se profil pojavljuje.

➤ **Prijateljstva, povezivanje i praćenje na društvenim mrežama**

Prilikom interakcije na društvenim mrežama, nosioci pravosudnih funkcija trebaju voditi računa o tome da interakcija ne predstavlja percepciju pristrasnosti, čak ako ista i ne postoji. Određena komunikacija i prijateljstva na društvenim mrežama mogu stvoriti neželjeni odnos između pravosuđa i treće strane, jer prilikom prihvatanja nekoga za prijatelja na društvenim mrežama stiže se dojam da nosioci pravosudnih funkcija poznaju tu osobu i u stvarnom životu.

Naime, generalna preporuka je da nosioci pravosudnih funkcija trebaju biti jako selektivni u odabiru svojih „prijatelja“ na društvenim mrežama.

Postoje različita stajališta u pogledu pitanja da li nosioci pravosudnih funkcija trebaju biti „prijatelji“ sa onima koji mogu biti redovni učesnici u sudskim postupcima, kao što su policijski službenici, socijalni radnici, vještaci ili stranke.

Sudija ili tužilac ne smije uspostavljati „online prijateljstva“ za koje se može smatrati da imaju potencijalni utjecaj u donošenju sudskih odluka ili stvoriti utisak da je druga strana u posebnom položaju da utiče na sudiju ili tužioca. U tom kontekstu, povezivanje na društvenim mrežama sa strankama u postupku, ili sa članovima njihove porodice predstavlja ozbiljan rizik.

Nosioci pravosudnih funkcija ne bi trebali inicirati komunikaciju sa strankama preko društvenih mreža, niti odgovarati na pokušaj takvog vida komunikacije, naročito ukoliko se komunikacija odnosi na predmet u toku.

- Posebnu pažnju treba obratiti kada se radi o "prijateljstvu" na društvenoj mreži između nosioca pravosudnih funkcija i advokata jer je to kategorija koja može biti posebno problematična iz razloga što takva vrsta prijateljstva sudije ili tužioca sa advokatom koji zastupa neku od strana u postupku u kome sudija ili tužilac učestvuju, može stvoriti utisak da postoji bliži i privilegovani odnos između njih.
- Generalno, prijateljstva sudija i tužilaca sa advokatima mogu biti prihvatljiva, ali treba izbjegavati povezivanje na društvenim mrežama sa advokatima koji redovno učestvuju u predmetima u kojima postupaju sudije i tužioci, jer bi ta činjenica mogla da dovede do podnošenja zahtjeva za izuzeće i daljeg odlaganja postupka.
- Ne treba očekivati od nosilaca pravosudnih funkcija da se ne pridruže nekoj grupi samo zbog činjenice da su advokati u njoj. Postojanje zajedničkog interesovanja ne može samo po sebi opravdati percepciju da postoji bliža veza između advokata i nosioca pravosudne funkcije, posebno u slučajevima kada korisnik nema pravo na kontrolu članova grupa na društvenim mrežama.
- Na kraju, ono što je potrebno imati na umu prilikom kreiranja "online prijateljstva" jeste da ako se neko sa kim je sudija ili tužilac prijatelj na društvenim mrežama pojavi u nekom predmetu, preporuka je da se o tome napravi službena zabilješka i obavijesti rukovodilac institucije, a sve u cilju povećanja transparentnosti i sprječavanja eventualne dileme u pogledu nezavisnosti i nepristrasnosti.